

N:o 138.

Af herr **O. Jonsson** i Hof m. fl., om ny organisation af härens
stam genom rust- och rotehällets sättande på vakans
m. m.

Af de i årets statsverksproposition under fjerde hufvudtiteln gjorda framställningar äfvensom af de i nådiga propositionerna n:is 2 och 3 framgår, att Kongl. Maj:t åter upptagit de förslag till försvarets stärkande, som voro föremål för 1891 års Riksdags pröfning, men då icke vunno godkännande. Nära till hands ligger då den frågan, huru vida de ifrågasatta förbättringarna äro af den natur, att de motsvara de uppoffringar, som dermed äro förenade, och huru vida de äro egnade att främja försvarsfrågans slutliga lösning på fullt rättvisa grunder och på ett för landet i dess helhet tillfredsställande sätt.

Redan nu är Sveriges arméorganisation i hög grad invecklad, och de nu till Riksdagen öfverlemnade förslagen äro sannerligen icke af beskaffenhet att bringa enhet, enkelhet och reda i de många och olikartade organisationsformerna, hvilka fastmera tillökas och därför än ytterligare sammangyttras. För uppsättning af infanteriet, kavalleriet och artilleriet tillämpas nu flera system eller anskaffningsgrunder, och dertill skulle nu läggas nya sådana, så att till och med inom samma truppförband olika anskaffningsätt af stammanskapet skulle användas. Detta måste gifvetvis medföra olägenheter, försvåra förvaltningen och orsaka dryga kostnader.

Bih. till Riksd. Prot. 1892. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 24 Häft. (N:is 138—144) 1

Med de under fjerde hufvudtiteln föreslagna nyorganisationer m. m. afhjelpas ej de väsentliga brister, som i militärtekniskt afseende vidlåda den nuvarande härordningen. Fortfarande varder denna af en allt annat än homogen beskaffenhet, fortfarande komma våra fördelningar att hafva en med hänsyn till härens användning på krigsfot ogynsam sammansättning och förläggning, och fortfarande kommer således mobiliseringen att försvåras och försenas. Det har inom så väl Riksdagen som komitéer från fackkunnigt håll upprepade gånger framhållits, att härens organisation på fredsfot och krigsfot måste vara öfverensstämmande, för att maskineriet verkligen skall göra tjenst i farans stund, att våra fördelningar borde redan i fred vara organiska enheter och likformigt sammansatta, och att fördenskull en grundlig omstöpning af organisationen vore erforderlig. Men för reformer i nu antydda syfte öppna ej de föreliggande förslagen vägen. De öfverklagade olägenheterna och de skarpt framhållna bristerna kvarstå, och klyftan mellan freds- och krigsorganisationen är lika stor som någonsin.

Ifrågavarande brister stå icke — det hafva fackmännen mer än en gång förklarat — att afhjelpa, så länge den nuvarande organisationen af stamtruppen bibehålles. Med ett bifall till Kongl. Maj:ts nu framlagda förslag beträder man således icke de verkliga och kraftigt verkande reformernas väg. Dertill kommer, att de ovissa och ojemnt fördelade besvär, som indelningsverket medför, kvarstå för rust- och rothällarne.

Det är många gånger från skilda håll erkänt, att indelningsverket är i förhållande till det dermed uppnådda försvarsresultatet en synnerligen dyr institution, att försvarskraften icke på långt när motsvarar kostnaden, så att derom torde vara öfverflödigt att orda. Man säger visserligen, att 90 dagars öfning för de värnpliktige kommer att faktiskt medföra indelningsverkets upphäfvande, enär den indelta organisationen med sin jemförelsevis korta rekrytutbildning icke är i stånd att fylla de kraf, hvarmed en sådan ökning af beväringmanskapets vapenöfningar är förenad. Meningarna torde dock, och det med skäl, vara delade, om den ökade värnpliktstiden kan åstadkomma en sådan effekt och förmår i sina konsekvenser undanrödja ett väsentligt hinder för försvarsfrågans lösning. Men om, mot förmodan, så skulle varda händelsen, har man dock nått ett ur social och militärisk synpunkt eftersträfvansvärdt mål på en för staten så väl som för rust- och rothällarne kostsam omväg. De senares rekryteringsskyldighet varder med ökade värnpliktsofningar allt svårare och kommer att verka i hög grad betungande, och man står inför utsigten att alls icke eller på ett otillfredsställande sätt kunna besätta korpralsgraderna. Till det indelta systemet

hör med nödvändighet en kort utbildning. De sålunda ökade bördorna för rust- och rotehållarne, om ej vid alla så dock vid en stor del regementen, skulle blifva synnerligen tryckande och ej stärka omsorgen om fäderneslandets försvar. Kunna således förbättringar i försvaret, som lemna ur sigte de viktigaste reformkraf men komma att verka ytterst ojemnt i betraktande af den olika geografiska fördelningen af indelningsverkets bördor, vara tillräddliga? Näppeligen icke! Man skulle komma in i ett provisorium, hvars slut man ej kan öfverskåda.

Omsorgen om försvaret äfvensom de berättigade anspråken på försvarsbördans rättvisa fördelning kräfvat en annan organisation, än den indelningsverket innebär. Vi äro hänvisade att tills vidare bygga på systemet »stam och beväring», ty det skulle, såsom regeringens flertal ock uttalat, under nuvarande förhållanden vara lönlöst att söka få genomfördt ett värnpligtsystem med den öfningstid, fackmännen hittills ansett nödvändig. Ofta har man hört uttalas den meningen, att kostnaderna för försvaret skulle kunna användas på ett bättre sätt, än under nu invecklade organisationsförhållanden och med den indelta stammens långa tjänstetid är möjligt. Och således vill det synas, som en nära till hands liggande utväg vore att, i likhet med hvad som egt rum i fråga om båtsmanshållet, vakanssätta indelningsverket samt att för vakansafgifterna i förening med öfriga till krigsstyrelsens förfogande för härordningsändamål ställda medel skapa en likformigt organiserad stam- och kaderpersonal.

Härvid framställer sig den frågan till besvarande, huru vida den nya stammen bör organiseras i öfverensstämmelse med grunderna i 1883 års förslag. Att detta kan och bör tjena till ledning vid utarbetandet af en ny organisation, torde vara stäldt utom tvifvel. Hufvudsaken synes emellertid i första rummet vara, förutom det att härens indelning och sammansättning göres tidsenlig genom skapandet af verkligt organiska truppförband eller arméfördelningar, att man med därför tillgängliga medel söker att tillgodose härens behof af kaderpersonal och stammanskap för kavalleriet, artilleriet och ingeniörtrupperna, hvilka deraf äro främst i behof, samt äfven för infanteriet och trängen.

Att här ingå i enskildheter torde af flera skäl ej vara lämpligt och icke heller under den korta motionstiden möjligt. Så mycket torde emellertid böra framhållas, att det, med hänsyn till de anmärkningar som rigtats mot de af Riksdagen år 1885 godkända anskaffningsgrunderna, bör tagas i öfvervägande, huru vida icke tiden för första anställningen bör ökas från 2 år till exempelvis 3 år, och huru vida det ej kan vara skäl att något

utsträcka rekapitulationen. Derigenom kommer behovet af frivilligt anstälde att minskas, men utbildningen, särskildt utbildningen af underbefäl, att vinna. Anskaffningen af krigsfolk på frivillighetens väg har sina gränser. Det gäller därför att väl afväga stammens styrka, så att den ej tilltages för stor. En mindre talrik stam, men bättre öfvad och aflönad, är säkerligen att föredraga framför en talrikare, som är anställd på kortare tid och under ej så fördelaktiga vilkor. I sammanhang härmed kan med skäl ifrågasättas, huruvida det är nödvändigt att göra kavalleriet så starkt som i de senaste, fullständiga härordningsförslagen, och om man ej i stället, med fäst afseende på beskaffenheten af vår terräng, kunde bättre tillgodose infanteriet. Kavalleriet är ett dyrbart vapen, och för oss svenskar spelar kostnaden en stor roll.

Såsom nyss nämndes, är här ej meningen att i enskildheter angifva den härordning, som synes bära träda i stället för den nuvarande, utan torde det utskott, till hvilket denna motion hänvisas, verkställa den erforderliga utredningen och affatta de bestämmelser, som finnas nödiga och ändamålsenliga, derest här framställda åsikter vinna afseende och anslutning. För en sådan utredning kan också ett utskott disponera öfver krafter, som ej stå den enskilde till buds.

Det är af påfallande vigt, att verkliga reformer taga sin början i vårt försvarsväsende, men sådana kunna näppeligen genomföras med bibehållande af nuvarande stamorganisation. Det indelta systemet betyder stillestånd i utvecklingen. Hvarje dags ökad öfning för den indelte soldaten och hvarje års förkortning i hans tjänstetid drabba kämbart rust- eller rotehållaren. Det är därför på tiden, att den indelta stammen ersättes med en homogen och bättre utbildad kader- och stampersonal, så att armén i sin helhet erhåller en tidsenlig indelning, sammansättning och förläggning. Då genom indelningsverkets vakanssättning och derefter skeende afskrifning, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, försvarsbördan efter hand kommer att rättvist fördelas, och om derjemte de värnpligtige äfven i kvalitativt hänseende komma att intaga en mera betydande plats inom hären, blifver försvaret en hela nationens angelägenhet, ett förhållande som bör vara löftesrikt för framtiden.

Det säger sig sjelf, att indelningsverkets vakanssättning, för hvars fullständiga inträde en öfvergångstid af högst 15 år torde bestämmas, bör ske under vilkor liknande dem, som fastställdes vid båtsmanshållets vakanssättning.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, få vi vördsamt hemställa:

att Riksdagen ville besluta, att rust- och rotehålllet må sättas på vakans, samt de derigenom inflytande vakansafgifter, beräknade efter de i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885 bestämda värden, ingå bland statsverkets inkomster;

att, utom de sålunda inflytande vakansafgifterna, ställas till Kongl. Maj:ts disposition alla nu på ordinarie stat utgående anslag till upprätthållande af det indelta kavalleriet och infanteriet;

att Kongl. Maj:t med nämnda vakansafgifter och anslag må upprätta en ny stam hufvudsakligen efter samma grunder, som enligt den i 1885 års Riksdags skrifvelse godkända plan blifvit följda för större delen af de garnisonerade trupperna, med därför behöfelig ökning af befäls- och underbefälskadern, samt till den storlek, som med dessa tillgängliga medel kan åstadkommas;

att vakanssättningen skall ega rum i mån af uppkommande afgang äfvensom af skeende öfverflyttning af soldater och ryttare till den nya stammen, dock icke under öfvergångstiden till den nya organisationen med mera än en femtondedel af nuvarande effektiva styrkan årligen, Kongl. Maj:t dock obetaget att, om så erfordras och finnes utan olägenhet för bevarande af stammens tjänstbarhet kunna ega rum, medgifva en något större årlig vakanssättning;

att, för den händelse den nya stammen skulle färdigbildas på kortare tid än i mån af vanlig afgang, ett ytterligare anslag ställes till Kongl. Maj:ts förfogande, motsvarande skilnaden mellan årets vakansafgift och femtondedelen af det totala vakansbeloppet;

att rust- och rotehållare åtaga sig att vid vakanssättning utan ersättning till kronan aflemna den för numret tjänande hästen;

att Kongl. Maj:t erhåller rätt att för kommande år af vakansafgifterna reservera, hvad som ej för löpande utgifter under året tages i anspråk;

att vakanssättningen skall fortfara, så länge ofvan

nämnda ordinarie anslag anvisas och Kongl. Maj:t behålles vid rättigheten att, för genomförande af stammens nya organisation, förfoga öfver inflytande vakansafgifter eller ett deremot svarande belopp.

Skulle utskottet gilla här ofvan angifna grunder för ny organisation af härens stam, men icke anse sig kunna eller hinna utarbeta de detaljerade förslag och bestämmelser, som erfordras för organisationens genomförande, hemställes, att i så fall Riksdagen i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhåller, det täcktes Kongl. Maj:t till nästa Riksdag framlägga förslag till sådan organisation af härens stam, som ofvan angifvits, jemte dermed sammanhängande frågor om afskrifning af grundskatter och indelningsverkets bördor m. m.

Stockholm den 30 januari 1892.

Olof Jonsson i Hof.

Hans Andersson. Anders Persson. Gunnar Eriksson. J. Bengtsson.

J. Johnsson. O. B. Olsson. Folke Andersson.

Werner G. von Schwerin. J. S. Broméc. A. Johansson.

J. August Sjö. Aug. Henricson. N. Boström.

P. G. Näslund. J. Johansson P. Truedsson. Carl Persson.
fr. Noraskog.